

MUNI
LAW

Subjekty správního práva, správně právní vztahy

David Hejč

Pojmy

- **Subjekty správního práva:** nositelé práv a povinností stanovených normami správního práva
- **Subjekty správněprávních vztahů:** nositelé konkrétních práv a povinností

Subjekty správního práva

Rozlišujeme:

a) subjekty, které vykonávají veřejnou správu =

subjekty veřejné správy

- **vykonavatel veřejné správy** = orgán nebo oprávněný zástupce subjektu veřejné správy

b) subjekty, vůči kterým je veřejná správa

vykonávána = **adresáti veřejnosprávního**

působení

Subjekty veřejné správy

- Nositelé **pravomocí**: *práva (oprávnění) a povinnosti pro potřeby plnění úkolů a řešení otázek*
- A to v rámci **působnosti**: *okruh otázek, které projednává, rozhoduje, realizuje a za jejichž řešení odpovídá*
- **pravomoc je tedy souhrnem právních prostředků k realizaci působnosti**
- *„Pravomocí státního orgánu je třeba chápat samotnou realizaci státní moci v příslušné formě (tj. ve formě normotvorné nebo individuálně rozhodovací), zatímco kompetence jsou již zcela konkrétním věcným vymezením otázek realizovaných v procesu výkonu pravomoci.“*

Pravomoc

Zejména **oprávnění**:

- vydávat správní akty (individuální, normativní i smíšené)
- uzavírat veřejnoprávní smlouvy
- činit faktické úkony (faktické pokyny, bezprostřední zásahy nebo exekuční úkony)
- pravomoc ke správnímu dozoru
- Veřejně mocenská povaha X nevrchnosetská VS
- problematika překročení pravomoci

Působnost

- *Věcná působnost*
 - Všeobecná
 - Dílčí
- *Územní působnost*
 - celostátní
 - regionální
 - místní

Subjekty veřejné správy

- Stát (moc výkonná)
- veřejnoprávní korporace
- jiné právnické osoby veřejného práva
- právnické osoby soukromého práva v zákonem určeném postavení
- fyzické osoby v zákonem určeném postavení

Stát

- originární a hlavní subjekt veřejné správy (tvoří zákone, je suverénní..)
- může výkon veřejné správy delegovat na jiné subjekty zákonem
- státní (veřejná) správa je prováděna:
 - a) **přímými** vykonavateli státní správy
 - b) **nepřímými** vykonavateli státní správy

Přímí vykonavatelé veřejné správy – orgány státu

Orgány státní správy:

- vláda
- prezident republiky
- ministerstva a jiné ústřední správní úřady
- územně dekoncentrované (specializované)
orgány státní správy
- veřejné ozbrojené sbory

Veřejnoprávní korporace

- právnické osoby veřejného práva
- plní úkoly veřejného zájmu
- subjekty odlišné od státu – autonomie vs dozor

Patří mezi ně:

- územní samosprávné celky – obce a kraje
- profesní komory – např. Česká advokátní komora
- veřejné vysoké školy

Jiné právnické osoby veřejného práva

- tzn. jiné než veřejnoprávní korporace uvedené v předchozím snímku prezentace
- **veřejný ústav**
- veřejnoprávní instituce nepodnikatelského typu (např. veřejné výzkumné a zkušební ústavy)
- **veřejný podnik**
- podnik obstarávající určitou část úkolů veřejné správy (např. dopravní podniky měst)
- **veřejný fond**
- majetková podstata (např. Státní fond dopravní infrastruktury)

Právnícké osoby soukromého práva v zákonem určeném postavení

- **Nadace a nadační fondy** zřízené na základě občanského zákoníku, mají-li veřejně prospěšný účel
 - např. Nadace „*Nadání Josefa, Marie a Zdeňky Hlávkových*“
- právnícké osoby, na které byla **přenesena (propůjčena) určitá dílčí pravomoc** subjektů veřejné správy (**nepřímý vykonavatel státní správy**)
 - např. právnícké osoby provozující stanice technické kontroly (STK)

Fyzické osoby v zákonem určeném postavení

- fyzické osoby, na které byl přenesen (propůjčen) určitý výkon veřejné správy
- např. veřejné strážce:
 - lesní stráž
 - myslivecká stráž
 - rybářská stráž
 - stráž přírody

Adresáti veřejnosprávního působení

- subjekty, vůči kterým je veřejná správa vykonávána, a to ze strany subjektů veřejné správy, resp. jednotlivých vykonavatelů veřejné správy
- fyzické osoby a právnické osoby
 - právní osobnost,
 - svéprávnost (jen u FO)

Ovšem pozor:

- NSS, sp. zn. 2 As 52/2010 (č. 2133/2010 Sb. NSS):
Stejně jako stát, který je také veřejnoprávní korporací, totiž mají i územní samosprávné celky "Janusovu tvář": buď vystupují v nadřazeném, vrchnostenském postavení, a pak jde o regulaci spadající svojí podstatou do veřejného práva; anebo jednají jako běžný smluvní partner v soukromoprávních vztazích.

takže...

- z toho důvodu není vyloučeno, že správní orgán bude kupř. ukládat sankci státu, kraji či obci (zde zvláštní pravidla v případě přestupkového řízení v § 63 z. č. 250/2016 Sb.)

*Stát jako právnická osoba (veřejnoprávní korporace) je aktivně legitimován k podání žaloby proti rozhodnutí správního orgánu (§ 65 odst. 1 s. ř. s.), **pokud v posuzovaném veřejnoprávním vztahu nevystupoval ve vrchnostenském postavení.** Pro aktivní legitimaci státu je bez významu, zda napadené rozhodnutí bylo vydáno při správním trestání. (usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu sp. zn. 8 Afs 128/2018, č. 4006/2020 Sb. NSS)*

Správněprávní vztahy

- právní vztahy se **specifiky** související s tím, že vznikají a realizují se **při výkonu veřejné správy**
- jedním z jejich subjektů je vždy **orgán veřejné správy** X na straně druhé může být **adresátem** fyzická osoba/právní osoba/i jiný orgán veřejné správy
- jsou to vždy vztahy **mocenské** – vykonavatel veřejné správy vystupuje v nadřazeném postavení vůči adresátům – volní i proti vůli
- uplatňuje se **administrativně-právní** metoda regulace – jednostrannost a závaznost příkazů vykonavatelů veřejné správy
- v případě porušení nastává **správněprávní odpovědnost**

Předpoklady a prvky správněprávních vztahů

Předpoklady vzniku/změny/zániku

- norma správního práva
- právní skutečnost

Prvky správněprávních vztahů

- subjekt
- obsah
- objekt

Členění správněprávních vztahů

Podle obsahu

- organizační
- hmotněprávní
- procesněprávní

Podle funkcí

- Regulativní
- Ochranné

Podle postavení adresátů

- vnější (externí)
- vnitřní (interní)

Ilustrativní příklad

1) Ministerstvo dopravy vydá 2) vyhlášku, kterou 3) provádí zákonem stanovená pravidla provozu na pozemních komunikacích.

- 1) *ústřední orgán státní správy/přímý **vykonavatel státní správy**/ orgán státu jako subjektu veřejné správy*
- 2) *uplatnění **pravomoci** vydat normativní správní akt (podzákonný právní předpis)*
- 3) *realizuje svoji **působnost** – podle kompetenčního zákona je ústředním orgánem státní správy ve věcech dopravy a odpovídá za tvorbu státní politiky v oblasti dopravy a v rozsahu své působnosti za její uskutečňování.*

Ilustrativní příklad

1) Městský úřad jako stavební úřad vydal 2) rozhodnutí, kterým 3) nařídil odstranění stavby jejímu vlastníkovi Josefu Novákovi.

- 1) *orgán územně samosprávného celku/veřejnoprávní korporace; nepřímý **vykonavatel státní správy***
- 2) *uplatnění **pravomoci** vydat individuální správní akt*
- 3) *městský úřad jako orgán veřejné správy **mocensky**, jednostranně a závazně nařizuje odstranění stavby Josefu Novákovi – fyzické osobě, která je **adresátem** veřejnosprávního působení*

Ilustrativní příklad

Starosta města zřídil jako zvláštní orgán obce komisi pro projednávání přestupků.

- *správněprávní vztah **organizační**, realizovaný mezi dvěma orgány veřejné správy*
- *správněprávní vztah **vnitřní** (interní), jehož prostřednictvím se vytváří předpoklad pro realizaci meritorního poslání veřejné správy*

Ilustrativní příklad

Obviněný z přestupku je předvolán k ústnímu jednání před přestupkovou komisí.

- *správněprávní vztah **procesněprávní**, realizovaný mezi orgánem veřejné správy a jejím adresátem, uvádějící „v život“ obsah norem hmotněprávních.*
- *správněprávní vztah **vnější** (externí), výkon veřejné správy ve vztahu k adresátům konečného působení veřejné správy*
- *z hlediska funkce vztah **ochranný**, realizovaný s cílem řešení nežádoucích stavů a situací*

Doporučená literatura

- Průcha, P.: *Správní právo, obecná část*, 9. vydání. Brno: MU, 2024. s.119 až 157
- Hendrych, D. a kol. *Správní právo. Obecná část*. 9. vyd. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 51 – 54 a 65 – 73
- Sládeček, V. *Obecné správní právo*. 4. vyd., Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 250 – 266
- Kopecký, M. *Správní právo. Obecná část*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 40 – 43 a 61 - 70